Ժ. ՏԱՐԻ 2712 ԹՈՒԱԿԱՆ ՀԱՅՈՑ 9 ՄԵՀԵԿԱՆ 4385 15 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1893 11 ՇԱՊԱՆ 1310 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ

20 ՓԱՐԱ.

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՑԷ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ,
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Գալաթիա, Կ. Պոլիս

درعلیه غلطه ده آره‌ولك غزته‌سی اداره‌سنه

Direction du journal AREVELK
Galata, CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
Քաղաքական եւ Ազգային

20 ՓԱՐԱ.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար	Տարեկան	150
» »	Վեցամեայ »	75
» »	Եռամսեայ »	40
Օտար երկիրներէ	Տարեկան	56
» »	Վեցամեայ »	28
Ընտիր թուղթի վրայ մասնաւոր տպագր.	Տարեկան Օսմ. Ոսկի	2
Գաւառաց թղթատարի ծանրագին միջոցներով	Դրուշ	50

Խմբագրութեանս ուղղուած նամակ կամ այլ գրութիւն ետ չի տրուիր։

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ. ՊՈԼԻՍ, 15/27 ՓԵՏՐՈՒԱՐ, 1893

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ. — Երմոլական Նախարար Պ. Վիթէ հաստատապէս միտքը դրեր է կանոնաւորել Ռուսիոյ ցորենի արտածման վաճառականութիւնն և վերջ տալ բուպլի վրայ շահադիտութեան։ Ընթերցողք կը յիշեն թէ Պ. Վիթէ արտակարգ շրջաբերական մը ղրկեց դրամատուներուն և գլխաւոր սեղանաւորներուն ու վաճառականներուն, շահադիտութեան արդի մեթոտները պախարակելով, որով Ղոլոնդրամ բուպլ շարունակ փոփոխական վիճակի մէջ կը մնայ, և ծանոյց թէ Կայսերական Պանքային այլ եւս թոյլ չպիտի արուի օժանդակել այս չարահնար գործառնութեանց։ և Պանքան պիտի դադրեցնէ մեծաքանակ թուղթ բուպլ տալ անհատական տուներու, ի բաց առեալ օրինաւոր առեւտրական գործողութեանց համար։ Անցեալ ուրբաթ Պ. Վիթէ ի ժողով հրաւիրեց Փեթերսպուրկի Սակարանի յանձնաժողովն անդամներն և դուրսէն կարգ մը սեղանաւորներ, վաճառականներ և գործարանատէրներ, որոց երկար խրատ մը խօսեցաւ զեղչի տակն և բուպլի ընթացքն հաստատ բռնելու պէտքին վրայ, առանց շահադիտութեան ետեւէն երթալու, այնպէս որ Փեթերսպուրկի Սակարանն անկախ մնայ օտար Սակարաններէն։ Եւ որպէս զի ձեռք առնուելիք միջոցներն օրինաւոր գործառնութեանց վնաս չհասցնեն, նախարարը խնդրեց Սակարանի յանձնաժողովէն որ օգնէ նախարարութեան պէտք եղած կանոնները խմբագրելու համար ընդդէմ շահադիտութեան։ Ներկայք խոստացան օգնել նախարարական ծրագրին յօրինման։

* * *

Միանգամայն Պ. Վիթէ ռուսական զանազան նահանգաց վաճառական ներկայացուցիչներէն յանձնաժողով մը կարգեց՝ մաքուր ցորենի արտածման համար, տեղային մանախմբոց ձեռամբ քննել տալով արտածելի ցորեններն և որոշելով թէ մէն մի գրիւ ցորենի մէջ առ առաւելն ո՞րչափ աղտոտութիւն կամ արտաքին նիւթ կը ընդունայ դանուիլ։ Թէեւ այս բան սկզբամբ որոշուած և ընդունուած է, բայց գործնականի մէջ մեծ ընդդիմութիւն կ'ըսպասուի։ Զի այս քննութիւն ապրանքին շուտով յանձնումը կը դժուարացնէ և գործառնութիւնները կը խափանէ։ Բայց նախարարն ալ կը փափաքի որ օտար հրապարակաց վրայ ռուսական ցորեանք իրենց պատիւը կարենան պահել՝ ընդդէմ ամերիկեան, օսմանեան և հնդկական ցորեններու։

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ՉԵՌՆԱԿՈՐԱ. — Զանազան պատմութիւններ կը հրատարակուին Չեռնակորայի դահաժառանգ Տանիլօ իշխանին Փեթերսպուրկ ուղեւորելուն առթիւ։ Ըստ ոմանց, իշխանը Ռուսիոյ մայրաքաղաքը կ'երթայ կարգուելու, բայց աւելի հաւանական չէ որ Ռուսիոյ կայսերական գերդաստանէն ո՛և է իշխանուհի մը իր կեանքը Զէթինեէի մէջ անցուցնելու յանձնառու ըլլայ։ Ըստ ուրիշ պատմութեան մը, Տանիլօ իշխան միջնորդի դեր պիտի կատարէ ընդ մէջ իւր հօր Նիքոլա իշխանին և Ալէքսանդր Գ. կայսեր, որոց մէջ ժամանակէ մ'ի վեր պաղութիւն կը տիրէ։ Կը յիշուի թէ երբեմն՝ սեղանի վրայ՝ Զարն «իւր միակ հաւատարիմ բարեկամն» անուանած էր Չեռնակորայի իշխանն։ Հիմակ յարաբերութիւնք չատ փոփոխեալ հանգամանք մ'ունին։ Ինչպէս որ ուրիշ ժամանակներ ցոյց տուաւ Զարը, ներկայ պարագայիս մէջ եւս հաւանական չէ որ շուտով հաշտուի։ Բայց Չեռնակորայի իշխանն արտաքին պաշտպանութեան մը կարօտ կը դտնուի իւր լեռնոտ փոքրիկ երկրին աղքատութեան պատճառաւ, և ինդիր է որ Ռուսիոյ կողմէ եթէ այլ եւս օգնութիւն չդտնէ, Աւստրիոյ կողմը չի կրնար հակիլ։ Աւստրիա ի սկզբանէ անտի բնաւ չէ ուզած Չեռնակորայի գործերուն խառնուիլ։ Ուստի, հաւանական կը նկատուի որ Տանիլօ իշխան Զարին քով չնորհ գտնելով, առաջուան բարեկամութիւնը վերահաստատէ։ Այս նպատակաւ, Տանիլօ իշխան ռուս կին մը պիտի առնու եղեր, թէպէտ կայսերական գերդաստանէն իշխանուհի մը չըլլայ։ Վերջապէս, ռուս մամուլը ժամանակէ մ'ի վեր մասնաւոր կարեւորութիւն մը տալով կը խօսի Չեռնակորայի վրայ, և Վիեննական մամուլն եւս շատ ուշադրութեամբ կը հետեւի ռուս մամլոյ գրածներուն։

ԺԻԼ ՖԷՌԻ. — Ութ-տասն տարի յառաջ, Պ. Ժիւլ Ֆէռի նախարարապետ էր Ֆրանսայի, անկէ առաջ ալ նախարարական զանազան պաշտօններ վարելով։ Երրորդ Հանրապետութեան հաստատուելէն ի վեր, ամենէն երկարատեւ պաշտօնավարութիւնը Պ. Ժիւլ Ֆէռինն էր, որոյ վարչապետութիւնն իբր երեք տարի տեւեց անընդհատ։ Այժէրիի կողմերը Ֆրանսական թեւարկութեան ընդարձակումն և Թոնքինի գրաւումը Պ. Ժիւլ Ֆէռիի գործերն եղան։ Բայց Թոնքինի քանի մը ձախողուածք պատճառ եղան Պ. Ֆէռիի անկման, որ յօրէ անտի «Թոնքինցին» անուանեցաւ։ Թէպէտ առերեւոյթի պատճառը Թոնքինի գործերն էին, բայց հանրային կարծեաց մէջ հաւանութիւն սկսած էր ընդդէմ Պ. Ֆէռիի, որ Գերմանիոյ հետ հաշտ ընթացք մը բռնելու կուսակից կը թուէր, և կ'ենթադրուէր թէ Պիզմարք իշխան վակատար ազատութիւն կուտայ անոր Եւրոպայէն դուրս ուզածն ընելու, բաւէ որ համակերպի Եւրոպիոյ մէջ իսկ ո՛և է խնդիր չյուսելու։ Ազգային թշնամւոյն հետ այս հաշտ ընթացք աղդին կողմէ չներուեցաւ Պ. Ֆէռիի, որ անկէ ի վեր՝ երեսէ ինկած էր։ Երեսփոխան վերընտրուելու չյաջողեցաւ, և 1870—71ի պատերազմին, մեծաքանակ դումարներ առանց վարանման փոխուեաւ Բրուսիոյ կառավարութեան։ Պիզմարք չմուցաւ այն տագնապալի ժամանակին մէջ իւր քաղաքականութեան մատուցուած դրամական ծառայութիւնն, և Պ. Պայսրէօսրը ամեն առթիւ կրցաւ պարծենալ իբրեւ Երկրորդաց Նախարարապետին անձնական բարեկամ, թէպէտ իրօք գործիք մ'էր անոր ձեռաց մէջ։ Նախարարապետական պաշտօնատան դռնապանն, որ ի հարկին նոյն իսկ Գերմանիոյ տիրող իշխաններուն պատասխան կուտար թէ Նախարարապետին ընդունելութեան օրը չէ, ամեն վայրկեան ազատ կը թողուր բուն հրէական դէմքով փոքրիկ ծերունին, որ իւր քաղաքագարին բազուկին կրթնած կուգար։ Զի կոյր ըսուելու աստիճան կարճատես էր, կամ գէթ այնպէս կը հմարուէր, և Պերլինցիք կ'ըսէին թէ թռչունները միայն կրնայ տեսնել։ Թէպէտ գերմանական Աբրունեայ մէջ չէր ընդունուեր, բայց իրեն հետ հարիւ չուներցող պաշտօնատար չկար գրեթէ։ Այսն մեծ գործի մէջ մտա ուներ։ Եւ ինչ գործ բռնէր կը յայտնուեր, շնորհիւ Պիզմարքի ազդեցութեան։ Բարեգործական նպատակներու շատ դրամ տալով, կրցած էր Պերլինցի ժողովրդեան համակրանքը շահիլ։ քիչ շատ։ Զորս զաւակ կը թողու։ աղջիկ մը որ երկրորդ անգամ կարգուած է, և այնպիսի վիշտեր կրած օրք իւր ծերունի հօր վերջին տարիները արտմեցուցած են չարաչար։ Իւր երեք ոդիներէն երկուքն՝ Հանս և Կէորգ՝ շատ անգամ Փարիզ կ'երթան։ Հանս Փոն Պլայսրէօսրը սպասէր էր գերմանական պահակազօրաց, և հարկադրեալ հրամարիլ իւր պաշտօնակցաց հակառակութեան պատճառաւ։ Վախճանեալ սեղանաւորն ընկեր մ'ունի, Պ. Շվապախ, ուրիշ Հրէայ մը, որ կը պատմէ թէ ինք մերկ և բոբիկ եկաւ Պերլին, բայց աւելորդ է յարել թէ հիմա կօշիկ ալ ունի ուրիշ բան ալ։ Պայսրէօսրը տունը չպիտի գոցուի իւր պիտին մահուամբ, բայց ապրի կարելիութիւնն ալ չի կրնար ունենալ, քանի որ Պիզմարք չկայ։ Գերմանիոյ մէջ հակահրէական շարժումն ամենէն աւելի այս դրամատան դէմ ուղղեալ է։ Իւր բարեգործութեամբ Պ. Պայսրէօսրը չէր կրցած մոռցնել տալ իւր հրէական ծագումն, և ինչ ինչ անհոգեմտութեամբ եւս առաւել դրդռած էր ատելութիւնն հակահրէական կուսակցութիւնն, որոյ պետն էր նոյն ինքն Արբունեայ քարոզիչ Տքթ. Մոմբէրը։

ՆՈՐ ԾԱՑՏՆՈՒԹԻՒՆՔ. — Դեռ չեն վերջացեր Բանամայի յայտնութիւնք։ Էնդրանդիժանի մէջ, Պ. Ռոսֆոռ (որ շատ բան դիտէ) կ'ըսէ. «Ինչ որ հարցաքննիչ դատաւոր Պ. Ֆրանքվիլլ չուզեց յայտնել, ինչ որ Ամիրատանիշ Առեանն դգուշացաւ արտայայտել ամբաստանելոց ոմանց դէմ և ինչ որ խորհրդարանական յանձնաժողովը ծածկելու հակամէտ կը թուի, ի մասոյ երեւան պիտի գայ հրատարակութեամբ։ Այս նոր յայտնութիւնք Պրուսէլէ՞, Լոնտոնէ՞, Վիեննայէ թէ Պուքրէշէ պիտի գան, չենք ուզեր, չենք կրնար ըսել։ Բայց կրնանք հաստատել թէ այն 167 չէքառաւ (chèquard) երեսփոխանք և ծերակուտականք տագնապալի ժամեր պիտի անցունեն ի մտոյ։ Ամենայն ուժգին հարուած մը պիտի տրուի՝ տիրող գրամական-խորհրդարանական ապականութիւնը մաքրելու համար։»

ՊՈՒԼԳԱՐԻՈՆԵԱՆ գերդաստանն համակրական արտայայտութիւն մը պիտի ընէ եղեր՝ իւր մէջէն իշխանուհւոյ մը Ֆերտինանտ իշխանին հետ առաջիկայ ամուսնութեան առթիւ։

ԲՐՈՒՍԻԼՈՅ կրօնական գործոց նախարարը շրջաբերական մը հանեց, որով ամեն կարգի պաշտօնէից կը պատուիրէ առանց տիրոջի չանցնիլ եկեղեցականաց անուններն, և ի մասնաւորի «Սենսպատիա» կամ «Բարձրաշնորհ» տիրոջը տալ եպիսկոպոսներուն կամ արքեպիսկոպոսներուն։

ՊԱՌՈՆ ՀԻՐՇ ձեռնարկութիւնն, որ իւր ազգակիցներէն մաս մը Արժանթինի Հանրապետութեան երկիրը կուզէ գաղթեցնել, քիչ քիչ գործնական ձեւ մը կ'առնու։ Գաղթականաց առաջին կարաւանն ընտրեցաւ և կազմուեցաւ, և առաջիկայ գարնան պիտի մեկնի Ռուսիայէն։ Պառոն Հիրշի գործակատարն անցեալ ուրբաթ Փեթերսպուրկէ ճամբայ ելաւ գէպ ի Փարիզ, ի Բուենոս Խորհրդակցելով պատրաստուած գաղթականաց պատուիրակներուն հետ։ Այս գաղթականք ինն հատուածի բաժնուած են իւրաքանչիւրն 50 ական ընտանիք, և ամենքը 450 ընտանիք, առայժմ։

ՌՈՒՍ ՏԻԿՆԱՆՑ մէջ Բանամայի յայտնութիւնք անակնկալ արդիւնք մը յառաջ բերին։ Երկու շաբաթ յառաջ ի Փեթերսպուրկ բարձր և միջին դասու տիկնայք դումարում մ'ընելով, որոշեցին ի բաց թողթակել Փարիզի տիրապետութիւնը նորաձեւութեան մասին, և այսուհետեւ ռուս տիկնայց հագնելիք չէջազգեստներու և այլ զգեստներու ձեւն ու ճաշակն որոշել ըստ խորհրդակցութեանց և տնօրինութեանց «Կանանց նորաձեւութեան ռուսական Ակադեմիայ»ին, իբրեւ մարմին մը որ այս նպատակաւ պիտի հաստատուի։ Այս մարմին երկու ժողովներէ պիտի բաղկանայ, մին սովորական, ռուս ընկերութեան առաջին կարգի ակումբներէն ընտրուած, և բարձրագոյն ժողով մը, սովորական ժողովոյ անդամներէն կողմէ ընտրուած, որոյ վերջնական պիտի ըլլան նորաձեւութեան վերաբերեալ ամեն խնդրոց մէջ։ Տարին անգամ մը իրական մեծ հմամաժողով մը պիտի դումարի, առաջիկայ տարւոյն համար ընդհանուր սկզբունքներ գտնելու համար։ Թէև այս որոշում ու կազմակերպութիւն քաղաքական ընութիւն չունին, բայց դիտելի է որ հակաֆրանսական կրքատանին լրագրիը մեծ բերկրութիւն կ'արտայայտէ ռուս տիկնանց այս անօրինութիւնները ծանուցանելով։

ԻՏԱԼԻՍ. իւր երախտագիտութիւնը զանազան ձեւերով ցոյց տուաւ առ Վէրտի, իւր նոր թատերանուագին առթիւ, որ նոր փայլ մը կուտայ իտալական գեղարուեստին։ Միլանի թատրոնին մէջ եղած եռանդնալից ընդունելութիւնէն զատ, որուն թագուհին ու թագուհին եւս մասնակցեցան իրենց խնդակցական հեռագրերով, փառաւոր հացկերոյթ մը տրուեցաւ, ուր աշխարհի ամեն կողմերէն եկած երաժշտագէտք և արուեստագէտք անգամ մ'եւս իրենց խնդակցութիւններն յայտնեցին առ Վէրտի։ Ցետոյ, իտալացի պատկերհանից ակումբ մը իւր սրահը շքեղապէս զարդարեց իւր անդամց յօրինած 50ի չափ նոր պատկերներով, և իրեն պատկերահանի մը ցոյց տալու պատրաստակամ հոն տարին զՎէրտի, որ ընդունելութիւններէ եւ հանդէսներէ կը խորշի։ Բայց հոն այն սքանչելի և թանկագին պատկերք իրեն մէկիկ մէկիկ ցոյց տուուելէն ետև, յայտարարեցաւ թէ ասոնք ամենքն ալ իրեն նուիրուած են, և Վէրտի ապշած մնաց գեղարուեստական այսչափ մեծ գանձի մը յանկարծ տիրանալուն համար։ Այս արքայավայել նուէրէն զատ, իրեն թանկագին ալբոմ մը յանձնուեցաւ, որ նոյն ակումբին անդամց ստորագրութիւնները կը պարունակէ։ Հետեւապէս, Վէրտի իւր ձեռնային ընտիրարանը՝ ձեռնվա՛ռնալուն առթիւ, Միլանէ իրեն հետ կը տանի նուէրներու ճշմարիտ բեռ մը։ Բայց ասոնց մէջ պիտի չգտնուի իրեն Մարքիզուհեան տիրոջս ներկայ մատաղաթեայ վիպագիրը։ զի Վէրտի առ հասարակութեան չընդունեց ազնուականութիւնն այս ասոնցման և պատուանուն։

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ մէջ օրուան մեծ խնդիրն է Երկրագործաց Համաժողովն, որ նոյն Զինուորական Օրէնքն իսկ մոռացման կուտայ պահ մը։ Ինչպէս շաբաթ առաւր Հեռագիրն ալ կը ծանուցանէր, Գերմանիոյ ամեն կողմերէն ագարակապանք և երկրագործք ուղղակի կամ պատուիրակներու միջոցաւ եկած ի ժողով գումարուած են՝ երկրագործ դասուն դիտողութիւններն ու առաջարկները մատուցանելու ի նկատառութիւն կառավարութեան և Ռայխսթակին։ Ասոնք ըստ մեծի մասին պահպանողական և հակահրէական կուսակցութեան կը պատկանին։ Երկրագործ դասուն կրած նեղութիւնը նկարագրելով և գերմանական բերքերուն անկումը կը պահանջեն (1) մաքսապաշտ քաղաքականութիւն և (2) Երկմետաղեան դրութիւն։ Անցեալ տարի Գերմանիա թողուց Պիզմարք իշխանի օրով հիմնած մաքսապաշտ քաղաքականութիւնն, որ առաւելապէս ագարակագործներուն շահուն կը յարմարէր, և Կեդրոնական Եւրոպիոյ Մաքսային Միութիւն մը կազմեց՝ չափաւորելով իւր մաքսը։ Այս երկրագործական ժողով չընդունիր ոչ միայն սոյն նոր ուղղութիւն, այլ և կանխաւ կը բողոքէ Ռուսիոյ հետ կնքել ուզուած մաքսային համաձայնութեան դէմ, որ սա հիման վրայ պիտի հաստատուի թէ Գերմանիա թեթեւ մաքսով ընդունի Ռուսիոյ հողային բերքերն, և ի փոխարէն Ռուսիա թեթեւ մաքսով կամ անմաքս ընդունի Գերմանիոյ հանքաբոլոր ընտանեաց պետերը, լռելեայ համաձայնութեամբ, իրենց դռները փակեցին Ռոսթան կոմսին առջեւ։

Իրաւ է թէ որդւոյն անարժանութիւնը չէր կրնար տկարացնել բարձր յարգանքը զոր կը վայելէր կոմսուհին։ բայց, անոր տան մէջ չհանդիպելու համար անոր զոր չէին ուզեր ընդունիլ, քիչ քիչ դադրեցան զայն տեսնելէ։ Քանի մը մտերիմ բարեկամուհիներ միայն մնացին խեղճ մօր։

Մնաց որ, բոլորովին իր վիշտին համակուած, հազիւ նշմարեց իր առանձնացումն ու իր լքումը։

Ամեն իրիկուն, եւ երբեմն գիշերը շատ ուշ ատեն, կոմսուհին պարտաւորուած էր ակնդէտ սպասել իր զաւկին վերադարձին, որպէս զի ինք նախ և առաջ ինամք տանի անոր և կարելի եղածին չափ դերծ պահէ զայն ծառայներուն աչքերէն։

Պատուհանին առջեւ կանգուն կամ նստած, ականջը տնկած, մահացու յոյզերու մէջ կը սպասէր։ Կառքը նշմարելուն պէս, ընդ առաջ Կասթոնին կը վազէր և շուտով ներս կը քաշէր զայն՝ հեռացնելով ակնարկիներէ։

Մնաց որ, ծառայները տեսակ մը փափկութիւն ունէին այս մասին։ Երբ կոմսը կանոնաւոր վիճակ մը չունենար, չէին գտնուեր անոր ճամբուն վրայ։

Կառապանը, տարաբնութիւն գտնելով նշան մը կ'ընէր ամենուն, և պնդապային հանիմաստ, ամեն մարդ կը պահուռտէր կամ կ'կրեէր։ Պէտք է ըսել թէ Ռոսթան կոմսին ծառայներն ամենն ալ ծեր էին որք կը պահէին իրենց տիրոջ յարգանքը։

(Շարունակելի)

ԹԵՐԹՕՆ «ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի (80)

Ա. ՌԻՇՊՈՒՌ ԵՒ Ա. ԼԻՏԶԼ

ՓԱՐԻԶԻ ԴԻՒՑԱԶՆՈՒՀԻՔ

ՄԱՄՈՆ ԵՐԿՐՈՐԴ
ՀՐԵՇՏԱԿ ԵՒ ՍԱՏԱՆԱՑ

Բնաւ չյիշեց որ Թիկնաթոռի մը վրայ պառկած էր, իր տիրուհիին սենեկին մէջ։ Չէր ալ յիշեր օ՛ր ժամուն քնացած ըլլալը։

—Շատ երկար հսկեցիք վրաս, ըսաւ անոր Սիսգա բարեսէր ձայնով։ Հնորհակալ եմ ձեզ։

Յաջորդ օրը, Էլիզապէթ պահ մը առանձին գտնուեցաւ Կասթոնին հետ։

—Ի՞նչ ըրիք, Պարոն կոմս, հարցուց։ Երիտասարդն անոր երեսը նայեցաւ տարօրինակ կերպով։

Կինը չէր կրնար հասկնալ։

—Իսկ իմ երկու հազար ֆրանքնե՞րս, յարեց։

—Ի՞նչ, ըսաւ երիտասարդն ուժգնութեամբ։

—Իրաւամբ չահեցայ զանոնք...

Կասթոն կատաղի ակնարկ մը նետեց անոր վրայ։

—Մինթ Պարոն կոմսը չեկա՞ւ։

—Ոչ, պատասխանեց Կասթոն վայրագ հեշտով։

—Բայց ինչո՞ւ, Աստուած իմ։

—Քնացա՛յ։

—Ա՛տ ադէկ։ Սակայն գործն ի գլուխ հանուած էր, սրուակը պարապ է։

Կասթոն հրեց զայն կողտաբար և դուրս ելաւ։

Էլիզապէթ դիտեց անոր հեռանալը, ափ ի բերան և ապշահար։

—Ա՞ս ինչ է, մտրտաց փոտած դեղին ակռայներուն մէջէն, խենդեցա՞ւ ինչ եղաւ։

ԺԱ.

ՀԷՐ ՄԱՑՐ

Աժեն տկար և չարաբնոյթ արարածներու պէս՝ Ռոսթան կոմսը կ'ընկրկէր անոնց առջեւէն որք իրեն կ'ընդդիմային ուժգնօրէն և դիւրաւ կը խստանար կը բռնանար անոնց դէմ որք իրմէ վախնալու երեւոյթ ունէին։ Նոյն ընթացքն ունէր զինք սիրողներուն նկատմամբ ալ։

Այսպէս, որչափ որ Կասթոն խնամարհ, հնազանդ, երկչոտ էր Սիսգաի հետ, որ կ'իշխէր անոր վրայ և իր ազդեցութեան տակ կը պահէր զայն, այնչափ յոլորտ, խիստ էր իր մօր, Ռոսթանի արժանաւոր կոմսուհիին նկատմամբ։

Իր ընթացք այնու մանաւանդ տարօրինակ էր, զի միշտ ստիպուած կը զգար ինքզինքը յարգանքեամբ և երախտագէտ որդւոյ պարտականութիւններով առլցեալ ցուցնել։ Այս ամենապարտ կերպարանափոխում տեղի ունեցած էր իր վրայ այն շաբաթ որով իր ազատալի սէր Սիսգաի վրայ, ահաւասիկ էր իր սիրտին մէջ։

Իր որդւոյն բնաւորութեան և զգացումներուն վրայ միշտ կուլցած, Ռոսթան կոմսուհին անոր առաջին այլանդակութիւնները կը վերագրէր ո՛և է սրնեղութեան մը որուն վրայ պէտք չէր տեսնել հոգ ընել։ Եւ մայրը շատացած էր իր գորովը կրկնապատկելով՝ հանդարտեցնելու համար այս զայրույթը զոր անցաւոր կը կարծէր։

Բայց Կասթոն կը կրէր Սիսգաին ազդեցութիւնը։ հիւանդութիւնը արագ յառաջդիմութիւններ ըրաւ։

Սրտնեղութեան տագնապներուն յաջորդեցին անհիմն զայրոյթներ, անվերջ բարկութիւններ։

Այն ատեն միայն կոմսուհին հասկցաւ թէ ժամանակ էր միջամտելու։ Համբաձակեցաւ պատուութիւններ ուղղել և փորձեց հեղինակութիւն ի գործ դնել։

Ա՜ւ՛ղ, շատ ուշ էր։ Ամենափոքր ընդդիմութիւն կը զայրացուցնէր Կասթոնը, կը կատղեցուցնէր զայն։ Երիտասարդը չուզեց ոչ խրատ, ոչ կշտամբանք ընդունիլ։ իր մայրը պարտաւորեց, առանց ունենալու ձայն բարձրացնելու իրաւունքը, տակով իր անպատշաճութիւններուն ու իր լեզուի վայրագութիւններուն։

Ա՛լ այն ատենէն սկսաւ որ ամեն զգուշաւորութիւն ի բաց վանեց իր ծառայներուն հանդէպ։ Մարդային յարգանքն ոտքի տակ առաւ։ Շատ անգամներ ծառայներուն առջեւ յարգանքի պակասութեան գայթակղալից տեսարանը պարզեց իր մօր նկատմամբ զոր ամեն մարդ կը յարգէր։

Կոմսուհին վհատած էր։

—Օ՛հ, կը հասկնամ հիմակ թէ իմ տրկարութիւնս ո՞րչափ յանցագործ եղած է այս տղուն համար, որ ժամանակով իմ ուրախութիւնս և հպարտութիւնս էր, կ'ըսէր ինքնին լալով։ Աստուած կը պատժէ զիս... բայց, աւա՜ղ, պատիժը շատ անողորմ է։

Իր վիշտ քիչ ատենէն յուսահատութեան փոխուեցաւ։

Օր մը, Կասթոն իր տունը գնաց բոլորովին գինով։

Ամսթի չիկնումը ծաւալեցաւ խեղճ մօր երեսին վրայ։

Քանի մը օր ետքը, նորէն նոյն վիճակին մէջ տեսաւ զայն։ յետոյ երրորդ, չորրորդ անգամ, և քիչ ատենէն, ամեն օր։ Ա՛լ սովորութիւն եղած էր։

Շատ անգամներ Կասթոն պարտաւորեցաւ կրթնիլ սենեկապանին բազուկին սանդուխէն վար չգլորելու համար։

Դիւրաւ կը գուշակուի կոմսուհիին վիշտը։ Ի՜նչ ահռելի տանջանքներ։ Աժեն վայրկեան կը տառապէր։

Ի զուր հազար հնարքներով, հազար սուտերով խեղճ մայրը փորձեց մեղմացուցնել և ծածկել յաչս իր բարեկամներուն և ծառայներուն՝ իր որդւոյն անկարգութիւնները, չյաջողեցաւ ոչ զոք խաբել։ Կասթոն ոմանց համար արգահատանքի, իսկ այլոց համար արհամարհանքի առարկայ եղաւ։

Ադէտալի զառիվայրին վրայ անդամ մը նետուած ըլլալով, Կասթոն ա՛լ կանգ չառաւ։ Անդիտակից իր վայրէջքին, անոր սրտակեղեք տեսարանը կը պարզէր իր բարեկամներուն։ Ա՛լ ոչ իր արժանապատուութեան հոգը, ոչ իր անուան ու հօրն յիշատակին յարգանքն ունէր։

Հակառակ այս ամենուն, կոմսուհին տակաւին չէր ամբաստաներ իր զաւկին բնական վատութիւնը։ անոր գայթակղալից ընթացքը բարեկամներուն վրայ կը ձգէր, և ի մէջ այլոց կ'ամբաստանէր Պաոնեի գերակոմսը։ Անիկա Մարսելը կը նկատէր իրը այն սատանան որ քաշկռտած ըլլար Կասթոնը տգմալից անդունդի մը մէջ ուր ընկղմուելու վրայ էր իր պատիւը։

Այս զրպարտիչ մտածումին պատճառն, ինչպէս տեսանք, Ռոսթան կոմսն էր յանկարծ։

Ամեն իրիկուն, եւ երբեմն գիշերը շատ ուշ ատեն, կոմսուհին պարտաւորուած էր ակնդէտ սպասել իր զաւկին վերադարձին, որպէս զի ինք նախ և առաջ ինամք տանի անոր և կարելի եղածին չափ դերծ պահէ զայն ծառայներուն աչքերէն։

Պատուհանին առջեւ կանգուն կամ նստած, ականջը տնկած, մահացու յոյզերու մէջ կը սպասէր։ Կառքը նշմարելուն պէս, ընդ առաջ Կասթոնին կը վազէր և շուտով ներս կը քաշէր զայն՝ հեռացնելով ակնարկիներէ։

Մնաց որ, ծառայները տեսակ մը փափկութիւն ունէին այս մասին։ Երբ կոմսը կանոնաւոր վիճակ մը չունենար, չէին գտնուեր անոր ճամբուն վրայ։

Կառապանը, տարաբնութիւն գտնելով նշան մը կ'ընէր ամենուն, և պնդապային հանիմաստ, ամեն մարդ կը պահուռտէր կամ կ'կրեէր։ Պէտք է ըսել թէ Ռոսթան կոմսին ծառայներն ամենն ալ ծեր էին որք կը պահէին իրենց տիրոջ յարգանքը։

(Շարունակելի)

ծուին և մետաղագործական ապրանքներն։ Որովհետեւ Գերմանիա ո՛չ միայն երկրագործ այլ և հանքագործ ու մետաղագործ երկիր մ'է, Ռուսիոյ հետ այսպիսի կարգադրութիւն մը միլիոնաւոր բանուորներու եւ արհեստաւորներու շահուն պիտի յարմարի։ Բայց երկրագործ դասը չընդունիր որ այս պատճառաւ թոյլատրութիւն ըլլայ ռուսական ցորեններուն և այլ հողային բերքերուն՝ գերմանական հողային բերքերուն դէմ մրցելու։ Երկրագործ դասն իւր ձայնը լսելի ընել տուաւ թէ Ռայխսթակի և թէ Բրուսիոյ Խորհրդարանին մէջ։ Կոմս Քաբրիվի ուժով խօսելու պէտք տեսաւ երկրագործ դասու ներկայացուցիչներուն պահանջումները ցրելու համար, բայց յայտի չէ թէ խնդիրն ո՛ւր կանգ պիտի առնու. զի երկրագործ դասը պայման կը դնէ որ եթէ հողային բերքերու մաքսին վրայ իւր պայմանը չընդունուին, իւր երեսերեսփոխաններն ալ ուրիշ ծրագրեր չընդունին, —Նոյն իսկ զինուորական ծրագիրը։

ՍԹԷՖՐԻ աւտրեան գործարանն, որ աւտրեան և գերմանական բանակց Մանլիխէրեան հրացանի պաշարին մեծագոյն մասն հայթայթած է; ուրիշ Տէրութեանց կողմէ եւս յանձնարարութիւններ կ'ընդունի։ Ռումանիա, Պրազիլիա և Քիլի իրենց հրացաններն անոր ապսպրած են, և Հոլանտիոյ, Սպանիոյ հետ եւս բանակցութիւնք կատարուելու վրայ են։ Ռումանն բանակին պէտք եղած 250,000 Մանլիխէրեան հրացաններն ամբողջովին այս աւտրեան գործարանը կը շինէ։

Պ. ԲԻԼԷՌ ԼՈՌԻ ֆրանսացի անուանի գրագէտն, որ վերջին անգամ իւր վրայ ուշադրութիւն հրաւիրեց՝ Ֆրանսական Ակադեմիան ընդունելուն առթիւ Զոլայահանութեան մէկ խիստ քննադատութիւնն ընելով, այս օրերս նորէն օրուան մարդն է Փարիզի գրական և թատերական ակմբոց մէջ։ զի իւր գեղեցկագոյն վէպէն՝ «Իսլանտայի Զինուորք»՝ թատերգութիւն մը հանուած է, որ Կոմն Թէպրոյին մէջ յաջողապէս ներկայացուեցաւ անցեալ շաբթուն։ Խաղին նիւթը տեղի կ'ունենայ Ֆրանսայի Պրըթանը գաւառն Բէնբոյ գիւղին մէջ, որոյ բնակիչք ձկնորք են, որք ամեն տարի դէպ Իսլանտա կ'ուղեւորին մարէնա ձուկն որսալու, և գացողներէն մաս մը եւս չեն գար, զի ալեկոծութիւնք սոսկալի են այն բեւեռային ծովուն մէջ, և Բէնբոյի մէջ աւելի կան որբեր և այրիներ քան կանոնաւոր վիճակի մէջ մարդիկ։ Աւասիկ հոս է որ ադեղտալի նաւաբեկութիւն մը կը բաժնէ նորաբաց զոյգ մը։ Պ. Թիէբոլէն հեղինակն է թատերգութեան, որուն երգուած մասն ալ յօրինած է Պ. կի Պոբաբ։

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ ՓԱՐԻԶԷ։— Երեսփոխանք ոմանք մտադիր են եղեր հրաւարել իրենց պաշտօնէն։ Ասոնցմէ է Պ. Տէրուլէտ նախկին պուլանժէական բանաստեղծն, որ վհատեր է տեսնելով թէ արդի նախարարութիւնն եւս անզօր կը գտնուի Բանամայի գործին առթիւ, թէեւ յանցաւորները պատժելու յաջողած չըլլալով։ Պ. Ռուլիէի և այլոց անպարտ արձակումն այս քանի մը ծայրայեղ Հանրապետականաց և մաս մը Ազգայնականաց մեծ ցաւ պատճառած է։ Պ. Ֆլոքէ և Պ. Ժոզէֆ Ռէյնաք եւս պիտի հրաժարին եղեր Բանամայի գործին առթիւ, թէեւ անոնք տարբեր պատճառներ ունին։ Պ. Ֆլոքէի վարչային ընթացքը պախարակուած է, և Պ. Ժոզէֆ Ռէյնաք փեսայն էր վարձանեալ սեղանաւորին, ու թէպէտ անկէ ընդունած 40,000 ֆր.ի դրամօժիտն ետ տուաւ Բանամայի ընկերութեան, բայց իրեն դէմ զրուցուածներէն չատ վշտացած է։ Նմանապէս Պ. Ռիմանսօ չատ վշտացեր է զինք Քորնելիուս Հէրցի մարդն անուանելուն համար, և ա՛լ պիտի չընդունի եղեր երեսփոխանական պաշտօն։

—Բանամայի դատին եղեռնական մասին առթիւ, որպ դատավարութիւնն ի մօտոյ պիտի սկսի, եթէ հարկ ըլլայ Պ. Բառնոյի վկայութիւնն առնուլ՝ իբրեւ նախկին նախարար և իբրեւ Նախագահ, Եղեռնադատ Ատենի նախագահն իւր քարտուղարներով պիտի երթայ Էլիզէի պալատն, եւ հոն պիտի արձանագրէ Պ. Բառնոյի յայտարարութիւնները։ Դատարանի նախագահը պիտի փափաքի իմանալ թէ կաշառաբեկ երեսփոխանաց ցուցակն հաղորդուա՞ծ է տեղ մը; ինչպէս կ'ըսէր նախորդ նախարար Պ. Իվ Կիւյօ, և ամբաստանեալ երեսփոխանք երբեք դիմա՞ծ են ո՛ և է մէկու մը։

—Պ. Ռիպոյի նախարարութիւնն այս օրերս Խորհրդարանէն պիտի մատուցանէ օրինագիծ մը, որով Բանամայի Ընկերութեան հետ պայմանագրած ամեն անձինք պիտի հարկադրուին եւս տալ այն գումարներ զորս անիրաւաբար չահած են այս դժբախտ ձեռնարկութեան մէջ։

ԿՈՄՍ ԲԱԲՐԻՎԻ ծննդեան տարեդարձին առթիւ, Վիլհէլմ Կայսրն անձամբ շնորհաւորեց գնա, և այս առթիւ պատուոյ չքեղ սուր մը նուիրեց անոր։

ԲԱՆԱՄԱՅԻ ՊԱՏՄԱՆԱԺՄԸ. — Վերջին սուրհանդակաւ առնուած Փարիզեան լրագրերէն կը տեսնկանք թէ «Բանամայի ընկերութեան հաշուեյարդար Պ. Մոնշիքաւռի պատուիրակն և Բոլմպեան կառավարութիւնն համաձայնած են մինչեւ 16/28 մարտ երկարաձգելու Բանամայի ջրանցքն շինութեան պայմանաժամն, որ կ'աւարտեր ի վերջ Փետր. ի (Նոր Տ.)։ Այս մէկ ամսուան երկարաձգումն որոշուած է, աւարտելու համար այն բանակցութիւններ որոց նպատակն է վերջնական երկարաձգում մը ձեռք բերել, և այս բանակցութիւնք յաջող ճամբու մէջ կ'երեւին։»

ԱԶԳԱՅԻՆ

ԼՈՒՐԵՐ

Ամեն Ս. Պատրիարք Հայրն երէկ Գատրգիւղ երթալով, այցելեց Գեր. Մելքիսեդէկ եպիսկոպոսին, ինչպէս եւ թաղին Ազգատաց Խնամակալութեան, որոյ անդամք խմբովին ներկայ լինելով՝ հարկ եղած մեծարանքները մատուցին։

Նորին Ամենապատուութիւն Նիւթական նուէր մը ընելէ յետոյ՝ գովեց և օրհնեց յիշեալ Խնամակալութիւնն, որ անխոնջ ու եռանդուն աշխատութեամբ պատսպարեց և խնամարկեց հրկիզեալ աղքատ ընտանիքներն։ Յետոյ, Ս. Պատրիարք Հայրն այցելութիւն տուաւ Ունճեան Վսեմ. Աբիկ էֆէնտիի, Աղն. Կիւլպէնկեանց և ուրիշ ծանօթ ընտանեաց, և շրջագայելով հրկիզեալ վայրերն՝ մխիթարեց հրկիզեալները։

Ազգատաց խնամակալութիւնն երէկ հրկիզեալց Նպաստամատոյց յանձնաժողովէն 150 ֆունտ և 45 կաղ ճերմակեղէններ ստանալով՝ բաշխեց հրկիզեալց, որք սրտագին մաղթանքներ ըրին վասն արեւշատութեան Օգոստափառ Սուլթանին, որ հայրաբար պահպանեց և խնամարկեց զիրենք։

Յանուն հրկիզեալց երախտագիտութեան ուղերձ մը կը պատրաստուի յոտս Վեհ. Կայսեր մատուցուելու համար։

* * *

Ս. Պատրիարք Հայրը շաբաթ օրը ժապաւինեալ տուամբ մը զրկեց Գատրգիւղի Ազգատատեամ Ընկերութեան որպէս զի տեղւոյն քարոզիչ Գեր. Մելքիսեդէկ եպիսկոպոսի առաջնորդութեամբ հանգանակութիւն կատարէ ի նպաստ կարօտ հրկիզելոց։ Նոյնպէս ժապաւինեալ տուամբներ զրկուած են մայրաքաղաքիս մէկ քանի թաղերուն՝ հանգանակութիւն կատարելու համար։

Երէկ, Սամաթիոյ Դպրաց Դասու հիմնարկութեան 170րդ տարեդարձին առթիւ, Պատ. Գեր. Փոխանորդ Հայրը Ս. Պատարագ մատոյց Ս. Գէորգ եկեղեցւոյն մէջ, ի հանգիստ հոգւոյ բոլոր ննջեցեալ դպիրներուն։

Պատարագէն յետոյ, Նունեան վարդուհեան վարժարանին մէջ ընդունելութիւնք եղան և հիւրերը մեծարուեցան Դպրաց Դասին կողմէ։

Գեր. Գրիգորիս եպիսկոպոս Այէաթճեան երէկ առաւօտ Գուրուչէշմէի եկեղեցւոյն մէջ քահանայ ձեռնադրեց՝ Պետրոս Խաբանեան և Շահնազար Յովհաննէսեան սարկաւագներն, Ակնայ Լիճք եւ Մշոյ Աւետիք գիւղերուն համար։ Նորընծայ քահանայից առաջինը կոչուեցաւ Տ. Նշան և երկրորդը՝ Տ. Երեւում։

Պատրիարքական Գեր. Փոխանորդ Հայրն երէկ Մաքսուտանց ազգարանքը գնաց յՕրթագիւղ և Քաղաքական Ժողովոյ ատենապետ Վսեմ. Սիմոն պէյի անուան ասնախմբութիւնը շնորհաւորեց յանուն Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր։

Պիլէճիկի առաջնորդ Գեր. Մովսէս Ծ. վարդապետ Կէօմրիւկճեան յառաջիկայ չորեքշաբթի օր իւր պաշտօնատեղն կը վերադառնայ։ Տ. Մովսէս վարդապետ մայրաքաղաքս եկած էր գրաւելու համար իւր անձնական դոյքերը, զորս Սիրբէճիճ Հայասար-Փաշա փոխադրող նաւակն ընկղմած էր փոթորկի ատեն։

Ն. Գերապատուութիւն իւր հետ կը տանի Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր օրհնութեան մէկ գիրն՝ ուղղեալ Պիլէճիկի թեմերէն Մուրաշչայի երեւելի ազգայնոց որք յանձն առած են տեղւոյն եկեղեցւոյ ու վարժարանի վերաշինութիւնը կատարել, արդէն հանգանակեալ երկու հարիւր ոսկւոյ մօտ գումարի մը վրայ իրենց կողմէ աւելցնելով շինութեան համար հարկ եղած ամբողջ գումարը։

Քաղաքական ժողովին և Ուսումնական ու Տնտեսական Խորհուրդներն ի նման պիտի գումարին յառաջիկայ չորեքշաբթի օր ի խորհրդարանի Ղալաթիոյ։

Ազրիանուպոլսէն կը գրեն մեզ.

Վերջերս քաղաքս մի քանի ղալի կրակոցներ ունեցաւ յանձինս սիկին Հռիփսիմէ Ռ. Եաղճեանի (քոյր ոգբայեալ Ներսէս Պատրիարքի), սիկին Նազկի Կ. Ս. Պարտիզպանեանի (գուսար հանգուցեալ Այեանաբեան Խաչիկ աղայի), Մէջի. Թատեոս էֆէնտի Մէնգլիճեանի որք կարեւոր գիրքեր կը գրաւէին քաղաքիս հայ հասարակութեան մէջ։

Ս.յս չարթու մէջ վախճանած է նաեւ ի քաղաքիս Կիւմիւլճինէի քահանայն՝ Տէր Խորէն։

Ասոնց յուղարկաւորութեան և թաղմանց արարողութեան ներկայ գտնուած են ամէն դասակարգէ ազգայնոց մեծ բազմութիւն։

Ամերիկայէն կը գրեն առ «Փունջ», թէ Այվազովսքի պատկեր մը ընծայեր է Ուսթերի Հայոց եկեղեցւոյն։ Պատկերը, 18 մատնաչափ մեծութեամբ, կը ներկայացնէ առաւօտ մը։ արեգակը ծովէն կ'ելլէ կէս մառախլապատ երկնքին վրայ բարձրանալով։ Ծովուն վրայ առագաստանաւ մը կը տեսնուի անշարժ, չընչաստեայ երկու փոքրիկ մակոյկներէ որոց մէջ նաւաստիները կը թիավարեն. հեռուն ուրիշ առագաստանաւ մը եւս կը նշմարուի, կիսովին լուսաւորուած արեղական ճառագայթներէն։

Հայոց եկեղեցւոյն վարչութիւնը պիտի ծախէ պատկերը, երբ լաւ գին մը գտնէ, այսինքն գոնէ 200 տոլար։

Միացեալ-Նահանգաց կառավարութիւնը հրաման հաներ է որ այսուհետեւ Հայկամ Ասորի չիրնան ցամաք ելլել՝ եթէ տարի մը ապրելու բաւող դրամ չունենան իրենց հետ։

Ամալցիայէն կը հաղորդեն Թիֆլիզի թերթի մը, թէ հրեայ կին-բժիշկ Սոֆիա Կուզեատինա խնդրագրով մը դիմած է քաղաքին հայոց հոգեւոր ատեանին, որպէս զի թոյլ տրուի իրեն Հայ կրօնքն ընդունիլ։

Օրուայ խնդիրներից մէկն և ուշադրութեան արժանին անտարակոյս, հայոց ուսուցիչների «ցենդ» (վկայական) ձեռք բերելու խնդիրն է։ Այս մասին թէ մամուլի մէջ և թէ մասնաւոր չրջանակներում չատ խօսելուց, վիճելուց և նրա կարեւորութիւնը ընդունելուց յետոյ, այժմ ուրախ ենք, որ կան մարդիկ, ինչպէս մեզ յայտնի է, որոնք «ցենդ» ձեռք բերել ցանկացող ուսուցիչներին այդ կողմից օգնում են — օգնում են ոչ թէ խօսքերով, այլ գործով։ Մնում է, որ իրենք ուսուցչական «ցենդ» ձեռք բերել ցանկացող ուսուցիչները իրենք գան Թիֆլիս, եթէ Թիֆլիսում չեն, և աշխատեն պատրաստուել քննութեան, յայտնի ծրագրով։

Ի հարկէ հայ ուսուցիչներին քննութեան համար պատրաստող ուսուցիչների վարձը կը հոգան անտարակոյս այն մարդիկը, որոնք պատրաստականութիւն են յայտնել օգնելու հայ ուսուցիչների համար ուսուցչական «ցենդ» ձեռք բերելու գործին։

Նոր-Դար.

Համբարձում Թ. Մէնզիլճեան էֆէնտի, բնակեալ Յագրիանուպոլիս, ի դիմաց իւր վշտակիր մօր, քրոջ և եղբարց խորին շնորհակալութիւն կը յայտնէ այն ամեն ազգականաց և բարեկամաց որք անձամբ ներկայ գտնուելով իւր հանգուցեալ հօր՝ Մէհի Թադէոս էֆ. Մէնզիլճեանի յուղարկաւորութեան և թաղման տխուր հանդէսին, բարեհաճած են իրենց ցաւակցութիւնն արտայայտել այս տխուր առթիւ։ Համբարձում Թ. Մէնզիլճեան էֆէնտի նոյնպէս ի դիմաց իւր ազատ ընտանեաց անհունս շնորհակալիք կը յայտնէ ամեն այն օտարաբնակ ազգականաց և բարեկամաց որք իրենց ազնիւ զգացմամբ՝ հեռաւոր տեղերէ իսկ բարեհաճած են հեռագրաւ կամ նամակաւ իրենց ցաւակցութիւնն յայտնելով մխիթարել զինքն և իւր սգակից ընտանիքը։ 468

ՀԵՌԱԳԻՐ

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ

ՓԱՐԻԶ, 26 Փետր.— Երեսփ. Ժողովը տարին 20 ֆր.ի տուրք դրաւ մէն միսպասաւորի գլուխ որ իւր տիրոջ կողմէ տրուած սպասաւորական համազգեստ մը կը կրէ։

—Պուլանժէական կուսակցութիւնն ի Փարիզ ընտրելի ներկայացուց Պ. Անտրիէօ, որ խրատցաւ Բանամայի գործին մէջ մեղադրեալ ամեն երեսփոխանաց անունները յայտնել։

—Վճռաբեկ Ատեանը Բանամայի կաշառքի գատին մէջ մերժեց Պ. Լէսէքսի որդւոյն, Պ. Ֆոնդանի և Պ. Սանլըռուայի բողոքն ամբաստանիչ ատենի վճռոյն դէմ. Հետեւապէս, պիտի դատուին Եղեռնագատ Ատենին առջեւ։

—Նաթալի Թագուհի երեք շաբաթէն Ռուսիա պիտի երթայ Միլան Թագաւորի հետ։ Յետոյ Սերպիա պիտի դառնան, հաւանօրէն քիչ մը ժամանակ Հունգարիա մնալէ ետեւ։

—Բոլանդակ մամուլը «վերջին տարիներու ամենակարեւոր դէպքը» կը նկատէ Պ. Ժիւլ Ֆէռիի ընտրութիւնն իբրեւ նախագահ Մեթանոյտի։ Զարմանքը գոհ են. իսկ Արմատականք իրենց դէմ ուղղեալ տնօրինութիւն մը կը նկատեն այս ընտրութիւն, և կ'ըսեն թէ Պ. Ֆէռի ընտրելի կը հանդիսանայ Նախագահութեան, պայմանեալ ժամուն։

ԼՈՆՏՈՆ.— Ի Կրեզոհէտ կղատթոնեան մ'ընտրեցաւ փոխանակ ուրիշ կղատթոնեանի մը։ Ուրիշ չրջանակի մը մէջ, պահպանողական Ճոնսթոն ընտրեցաւ ընդդէմ կղատթոնեան Ռիչպըրֆորսի։

ՓԵԹԵՐՍԲՈՒՐԳ.— Զեռնակոբայի Տանիլ իշխանը մեկնեցաւ Ռուսիայէն։ — Ներքին գործոց նախարարը ծանոյց թէ Հրէից դէմ արգելիչ օրէնքները գործադրելի չեն ի մասին Խրիմա Քարայիներուն։

ՊԵՐԼԻՆ.—Հրէից դէմ գրող Ավվարտ արձակեցաւ բանտէն։

ԳԱՀԻՐԷ.—Եգիպտոսի եւմտական խորհրդական Սըր Լոտուին Բալֆէր Լոնտոն կ'երթայ՝ Տոմանիալ փոխառութեան տոկոսը գեղչելու համար նոր փոխառութիւն մը կնքելու։

Պակրատ

ՂԱԼԱԹԻԱ, 15 Փետրուար

ՀԱՐԱՎՍՏ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐՈՒԹ

3 տարիս Լոնտրայի վրայ	110 %
3 » Փարիզի »	22 72½

ՅՈՒՄԱՆԵԱՆ ՀՈՆՏՍԻՐՏ

Երէկ երեկոյ գոյ. [Միաց. Դ. Սէրի]	24 12
Բերայի մէջ	— —
Առաւօտուն բացուելու	24 13½
Սէր օրին	24 18½
Քառասնեակը Օսմանիի, Երէկ երեկոյ	84 —
» » Ժամ Ցին	— —

ՀԱՐԱՎՍՏ ԱՐԵՒԹԼՈՒԹԻՒՆ

Ոսկի Ցին Սէրի	56 ½
» » »	32 ½
» » »	24 15½

ԲԱՆԿԵՏՈՒՄԵՐ

Ռոտիլ Ֆէլէրայ	Անգլ. Լր.	5 13
Քրէտիթ Ֆէնէրայ	» »	8
Պանք տը Բելգ.	» »	4 30
Գոս. Շանմ է վպէրօր	» »	4 28
Ռէյմ	» »	16 26
Թրամուէյ	» »	6
Հուսմէրի երկաթուղի	ֆր.	93 ½
Բաժնեթղթ Լաւրիոնի		67

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

ՓԱՐԻԶ, 25 Փետրուար

Ֆրանսական Ռանթ 3 %	98 42
» » 4 % %	105 77
Օսմանեան բանսօլիտ Սէրի Դ.	22 10
Օսմ. մարս. արժեթուղթ	467 50
Բրիօրիթէ Թիւրք (1890)	437 50
Օսմանեան երկաթուղի	92 50
» Ռէյմի բաժնեթուղթ	373 75
Պանք Օթօման	589 62
Քրէտիթ Լիոնէ	776 25
Խոտպրեակ Ռանթ 3 %	92 90
Եգիպտական միացեալ	503 12
Հէք Լոնտրայի վրայ	25 19
Օսմանիկ, Օսմանեան բանսօլիտ	382 50

ԼՈՆՏՈՆ, 25

Անգլ. բանսօլիտ	98 81
Օսմ. » Սէրի Դ.	21 ½
» » Ա.	56 ½
» » Բ.	32 ½
» » Դ.	22 ½
Օսմ. փոխառութիւն 1871	98 ½
Փոխառութիւն 1877 (Տէֆթոն Լոն)	95 ½
Պանք Օթօման	13 18
Այսրնեի երկաթուղի	18
Դատապայի երկաթուղի	15 ½
Եգիպտական միացեալ (ունիֆիքէ)	99 ½
» » առանձ. (բրիվիլէժիէ) 1890	— —
Օսմանիկ (փոխառ. Ռոչիլտ)	104 50
Փոխանակում Թուրքիոյ վրայ	25 362

ՎԻԵՆՆԱ, 25

Փոխանակում Լոնտոնի վրայ	121 60
» Փարիզի	— —
Օսմանեան Ռէյմի բաժնեթուղթ	176 50
» » երկաթուղի	49 20

ԲԵՐԼԻՆ, 25

Օսմանեան երկաթուղի	93 80
Օսմ. Ռէյմի	186
Փոխանակում Լոնտոնի վրայ	20 335
» Փարիզի »	81

ԲԱՐԻԶ ԲԹԻԹ ՊՈՐՍԱ

ԲԱՐԻԶ, 26 Փետրուար

Ֆրանսական Ռանթ 3 %	98 47
Եգիպտական միացեալ	— —
Օսմ. բանսօլիտ Սէրի Դ.	22 07
Օսմ. երկաթուղի	93
Օսմ. Ռէյմի	— —
Օսմ. մարս. արժեթուղթ	— —
Բրիօրիթէ Թիւրք	— —
Պանք Օթօման	583 12
Օսմանիկ	— —

ԹԱՏՐՈՆ

ՆԵՐԿԱՐԱՐԸ

Տիրան էֆ. Փափազեանի «Սիրային Զբօսանքը» տեսած չէի. իր «Ներկարարը» ե՞րէկ տեսայ։

Այն կարծիքէն եմ թէ աչք գոցող, պարկող քննադատ մը՝ հեղինակի մը խնայելով երբէք չի կրնար ծառայած ըլլալ անոր, բայց միշտ կը մնասէ ինքզինքին՝ դէշ քննադատի անուն մը չունենալով իրեն։

Կը հաւանիք թէ անկեղծ պիտի ըլլամ։

Ներկարարը հինգ արարուածով ու մէկ պատկերով թատերգութիւն մըն է. քիչ մը շատ է, այնպէս չէ՞, բայց անցնինք։

Դպրոցէն չդպնաւարտ ելած տղու մը պատմութիւնն է ասիկա, որ քիչ մը ատեն ուսուցչութիւն ընելէ և այդ ապերախտ ու մաշեցուցիչ ասպարէզէն զզուելէ յետոյ, ուրիշ ասպարէզներէ ալ յուսահատ, յանկարծ օր մը փողոց կը նետուի, կոչիկ ներկելու, ներկարար մը կը դառնայ. Զգօն—այս է ներկարարին անունը—իր տասնոյնելով երկաթուղիի վիճակահանութեան տոմս մը գնած է միակ անգամուան մը բաղխն համար. կը գուշակէք թէ այդ թիւը պիտի շահի.—թատրոնն դուրս է որ չը շահիր.—բայց տեսէք որ նենգաւոր սեղանաւորը անոր թիւը ձեռքէն շորթելով, դինքը իբր անուանարկիչ քանա իսկ նեռել կուտայ, երբ նա իր բոլոր արդար բարկութիւնը կը թափէր անոր դրամատան դրան տակ։ Զգօն ուզելով վրէժ լուծել, Բերպի մեծ կիրքին գիշերը, երբ բոլոր քաղաքը գիւային խառնակութեան մը մատնուած է, սեղանաւորին աղջիկը, իր ծնողքը կորսնցուցած մէկ վայրկենին կը հալածէ, կը բռնաբարէ. ասի իր վրէժն է, իր հասկցած վրիժառութիւնը։ Սեղանաւորը կը մեռնի—հրդեհին իրիկունը գերան մը ինկեր է գլխուն, աւելի՛ աղէկ—իր աղջիկը մայր մըն է հիմայ որ զինքն հրապուրողը չը ճանչնար— նուադիր էր— և գոր ի գուր կը փնտռէ. հոս վարժապետ մը կայ որ կը միջամտէ. Նեկտարին—հրապուրեալ աղջկան—ուսուցիչն է Թովմաս պատուէլին. կը կարեկցի իր աչակերտուհւոյն. պէտք է ամուսին մը գտնել անոր. պէտք է մոռցնել տալ եղած չարիքը. զուգադիպութիւնը կուզէ որ Զգօն իր աչակերտն եղած ըլլայ, և ուրիշ զուգադիպութիւն մը կուզէ որ Զգօն ալ Նեկտարին հրապուրիչն եղած ըլլայ. անոր կը գիժէ իբրեւ ապահի հետամուտ մը, բանէ մը չը կասկածելով. կ'ամուսնանան, վարժապետին մէկ պզտիկ քարոզէն վերջը. յետոյ, աւելորդ է ըսել, Զգօնի խոստովանութիւնը. ահաւասիկ բոլոր խաղը իր ընդհանուր գծերուն մէջ։

Տիրան էֆէնտի Փափազեան տեղական կեանքի բաւական առատ հմտութիւն ունի, և տեղ տեղ ալ իրական կեանքի զգացում մը ցոյց կուտայ իր թատերգութեան մէջ. ահաւասիկ ինչ որ կրնամ ըսել իրեն ի նպաստ. հիմայ քիչ մը իր գործը քննենք. փնտռենք բարոյականը, և եթէ բառս անձուկ կը գտնէք, իմաստասիրութիւնը. եթէ հեղինակը ուզած է սա գաղափարը ջատագովել թէ արդար չէ հօր մը վրէժը իր զաւկէն լուծել, կ'ըսենք իրեն, պատուական գաղափար, գոր սակայն չէ կրցած բաւական մէկին կերպով ընդլայնել իր թատերգութեան մէջ. Տոմսի մը, ինքնին, միակ և գլխաւոր գաղափարի մը շուրջը դարձող պատմութիւն մըն է. վէպին պէս չեղումներ և վերլուծումներ չը վերցներ անիկա. ամեն բան, տռամի մը մէջ, պէտք է զօրացընէ առաջադրեալ գլխաւոր գաղափարը, անոր վերջնական յաղթանակը ծախել տալու համար։ «Ներկարարի» մէջ տիրող գաղափարը փնտռելով կը գտնէք միայն, մինչ աղէկ հիւսուած տռամի մը մէջ այդ գաղափարը ինքնին ուշադրութիւնդ կը գրաւէ, կը բռնադատէ, կը կաչկանդէ։ Վէպէն աւելի թատերգութեան մէջ կը պահանջուի որ, ներկայացուած անձնաւորութիւնները միակողմանի բնաւորութեան տէր ըլլան, կացին միակ հարուածէ մը, միա՛կ գծէ մը չենուած մարդիկ ըլլան, ինչպէս կ'ըսուի. հանդիսականը առաջին տեսարանէն իսկ պէտք է որ որոշապէս գաղափար մը կազմէ իր առջեւ ներկայացող դերակատարին բնաւորութեանը վրայ. վարանումները հանդիսականն ալ կը վարանեցնեն, որ՝ ա՛լ հաճոյք չառներ խաղէն. հանդիսատեսը պէտք է միշտ, կա՛մ համակրել տալ և կա՛մ հակակրել ներկայացուած անձին, ահաւասիկ թատերգութեան մեծագոյն գաղտնիքներէն մին որ «Բօլիշինէլ»ի գաղտնիքն է. ու հիմակ կը հարցնեմ Փափազեան էֆէնտիի՝ թէ ի՞նչ են իր զգացումները Զգօնի նկատմամբ։

Երբ զգայուն չը ջանանաւարտը զրկանքներէ ու անիրաւութիւններէ սրտմտած, ներկի տուփը չարկելով փողոց կը նետուի մոլեգին, կոչիկ ներկելու, որպէս զի իր խեղճ մօրկանը չը հաց մը բերէ կամ 30 զրուշ խրճիթին ամսական վարձքը տայ՝ բոլոր պահը կարեկցութեան յայտնի զգացում մը չը կրնար զսպել այդ խիզախ այլ դժբաղդ ներկարարին համար, ու ես կ'ըսպասեմ որ ընկերական մեծ, գօրաւոր տրտում մը առաջ գայ, ճշմարիտ իրաւունի տռամ մը. բայց մէկէն, բոլորովին անսպասելի կերպով, տեսէք որ հեղինակը, պատուոյ ասպարէզ մը կը դարձնէ զայն, տգեղ, ադտոտ, գազանաբարոյ, հիմայ առարկայ ամենէն թանձրացեալ պժգանքի. յուսախաբութիւնը խոշոր է. թատրոնը մանաւանդ, ներեցէք ինձ կրկնութիւն մը, գաղանքէնտի այս հակասութիւնները չը վերցներ։

Խաղը հինգ արարուած է. առջի երկու արարուածները տռամը երկարելէ զատ բանի չեն ծառայեր։ Լաւ ձեւուած թատերգութեան մը մէջ, պէտք է որ խօսակցութիւնները հոմ և սուր ըլլան, տեսարանները հետաքրքրական ու գրաւիչ, շարժումը պէտք է որ տրամաբանական և արագ ըլլայ. ամեն դէպք նախապէս պատրաստուած ըլլալու է. և նիթը, մէկին, բացայայտ, լուսաւոր։ Տիրան էֆ. Փափազեանի թատերգութիւնը այս յատկութիւններով չը փայլիր։

Առաջին արարուածին մէջ Յուլիանէի բերնին մէջ դրած լեզուն չափէն աւելի գեղեցիկ է, ներկարարին տուած լեզուն չափէն աւելի գռուած. պէտք է միջին մը գտնել. առանց օտար բառեր չատ խառնելու, ունինք մա՛միկի հայերէն մը զոր չատ աղէկ կրնանք գործածել իրական տեսարաններու մէջ իբր իրական լեզու։ Ամենէն յուզիչ խօսքերը, այդ չափէն աւելի գեղեցիկ լեզուին պատճառաւ ծիծաղ միայն չարժեցին։ Խօսքը իր ազդեցութիւնը չը բաւ, բայց լեզուն խնդացուց. չեմ կարծեր որ հեղինակին նպատակը այս եղած ըլլայ։

Դերակատարները. Մնակեան վարժապետի տիպար մ'էր աւելի իր հագուստովը քան իր դերովն. իր «ֆէս»ին խոշորութիւնն ամենէն գնահատեցաւ. այս վարժապետն, որ իր խմբին ալ վարժապետն է, ազէ՛կ կ'ըմբռնէ գիտնալով թէ «զիրաւ» հայերէնը «գիր», «վասն զի» է. պարզապէս թրքերէնի վարժութիւն մը։ Շահինեան (ներկարար) նորերուն մէջ թերևս միակ խստմնալից դերասանն է. տեղ տեղ ձայնը ուռգային է սակայն, և բաւական կուրծք չունի. ապերախտ դեր մը կատարեց ո՛չ այն դերերէն որ դերասան մը կը փայլեցնեն. բայց ինքը, դերասանը, ճիգեր ըրաւ, իր դերը փայլեցնելու ապարդիւն ճիգեր։ Տիկին Սաթենիկ (Զգօնի մայրը) զոր թերևս պէտք էր որ ամենէն առա՛ջ յիշէի, պարզապէս առաջնակարգ դերասանուհի մ'է իր դերերուն մէջ, գա՛ւս տիկին։ Տիկին Հէքիմեան իր դերին մէջ դրաւ այն տաղանդն որ պզտիկ դերի մը մէջ կը սեղմի կամ չը սեղմիր։ Անոյշ ձայն մ'ունի Տիկ. Պէշեան. Պարոնայք Պէշեան, Պալթաղարեան և ին. կատարեցին իրենց դերերն իրենց կրցած և հասկցած կերպով։

Խաղը լաւ սովրուած չէր. յուշարարը եթէ կեղծել ալ գիտնայ՝ բաւ է որ բարձրաձայն կարդայ տեսրն ու դերասաններն ալ իբր «ֆանթօշ» շարժին, այնքան կը պոռայ կամ պոռացնել կուտան զինքը։

Հեղինակին փունջ մը տուին. կ'աղաչեմ, ե՞րբ պիտի սովրինք թէ երիկ մարդոց պակ կը տրուի՝ բայց ոչ փունջ։

Օվ. Բիտէ

ԲԺՇԿԱԿԱՆ

ԾՆՆԴԱԲԵՐԱԿԱՆ ՋԵՐՄԻ

Մանկանց Թիսանոցի վրայ գրած մեր յօդուածը ընդունելութիւն գտած է ընթերցողաց կողմանէ, շնորհակալութիւն յայտնելով հանդերձ՝ կուզանք այս անգամ ոչ նուազ օգտակար նիթի մը վրայ գրել։

Պաշտպանեցինք նախապէս մանուկն, պաշտպանենք այս անգամ մայրն։

Ծննդաբերական ջերմն այն հիւանդութիւնն է որ ամենուն ծանօթ է, որուն զոհ գացած են միլիոնաւոր ծննդաբեր կիներ մարդկային ցեղին գոյութենէն ի վեր։ Այդ ահաւոր հիւանդութիւն տիրած է երբեմն աննման կերպով, երբեմն ալ իբր համաճարակ՝ սոսկալի կոտորածներ պատճառելով։

Դեռ. Պոլսեցւոց յիշողութենէն հեռացած չէ այն կոտորածը զոր ըրաւ այդ հիւանդութիւն երկու տարի առաջ մայրաքաղաքիս մէջ։

Կ'արժէ ուրեմն որ այսպիսի նշանաւոր հիւանդութեան մը վրայ քիչ շատ խօսինք։ Կ'ըսուի թէ ծննդաբեր կանանց մահուան պատճառը տղայաբերութեան այս կամ այն ամսուան, այս կամ այն օրուան մէջ տեղի ունենալն է։ Աւելորդ է պատասխանել թէ այդ կարծիքը բոլորովին անհիմն է. անոնց մահուան բուն պատճառը ծննդաբերական ջերմն է։ Այդ հիւանդութիւն ընդհանրապէս կախի տղայաբերութիւնն երրորդ օրը, բայց կրնայ մինչեւ 15րդ օրը երեւան գալ։

Սաստիկ դող մը, մերթ տաքութիւն, մերթ պաղութիւն մը, անդիմադրելի տրկարութիւն, ախորժակի կորուստ, գլխացաւ, եւ այլն. ահա ասոնք են ծննդաբերական ջերմի առաջին պատանշանները։ Հիւանդութիւնը կրնայ զանազան երեւոյթներ առնել հետդհետէ, բայց հոս անյարմար է անոնց վրայ գրել. բժիշկին գործն է անոնց գիտակցութիւնը։

Ամենահին դարերէ ի վեր բժիշկները ջանացած են այդ ահռելի հիւանդութեան բնաւորութեան խորը թափանցելու։ Շատ քիչ հիւանդութիւն բժշկց միտքը այնչափ յոգնեցուցած է որչափ այդ հիւանդութիւնը զոր անուանած են «ծննդաբերական ջերմ» (fièvre puerpérale)։

Շատ մը վարդապետութիւններ լոյս տեսած են մեկնելու համար այդ հիւանդութեան բնութիւնը։ Քրիսոստ 332 տարի առաջ, Իբոկրատ, բժշկութեան նախհայրը, այդ հիւանդութեան շարժառիթ մը գտած էր, և մինչեւ վերջին դար՝ բոլոր եկող բժիշկներ, այսինքն 2000 տարուան միջոց, այդ վարդապետութեամբ ապրեցան, տարբ և անզգոյ հանդիսատես մնալով նորա պատճառած ազէտից։ Լոյս տեսան յետոյ կաթի տեղափոխութեան, արգանդի հիւանդութեան ևն. վարդապետութիւնները գոնս մի առ մի թուել աւելորդ կը համարիմք և կը հասնինք մեր դարուն կիսուն վերջերը ուր այդ հիւանդութիւն բոլոր աշխարհի բժշկաց ուշադրութիւնը նորէն իր վրայ գրաւեց։

1857ին Պ. Թարնիէ իր բժշկական «թէզով» ապացուցանել կարողացաւ թէ ծննդաբերական ջերմն տարափոխիկ հիւանդութիւն մըն է։ Թէ՝ այդ «թէզի» եւ թէ՝ ուրիշ հեղինակաց գործոց շնորհիւ, սկսաւ այն վարդապետութիւնը տիրել թէ ծննդաբերական ջերմն տեսակ մը թոյնէ առաջ կուգայ և թէ այդ թոյն կրնայ տարափոխիկ մէկ ծննդաբեր կնոջմէ միւս ծընընդաբեր կնոջ։

1858 ին խնդիրը Փարիզու բժշկական Ակադեմիային առաջն կեաւ, որոյ վրայօք շատ մը շահագրգիռ հակառաբութիւններ տեղի ունեցան։ Այլ սակայն խնդիրը վերջնական լուծում մը չէր ստացած և ծննդաբեր կանայք կը շարունակէին մեռնիլ, ինչպէս դարերէ ի վեր։ Այս մասին քիչ մը պատմութեան դիմենք։

Հին ժամանակի հեղինակ մը կ'ըսէ թէ ծննդաբերական ջերմն նոյն բանն է կնոջ համար, ինչ որ է պատերազմն արանց համար։ Հին ատենէ լաւ նկարագրութիւն մը չկայ այդ հիւանդութեան վրայօք, պէտք է գալ 17 դ դարուն մէջ, լաւ տեղեկութիւններ գտնելու համար այդ մասին։

1852 ին Լայպզիկ քաղաքին մէջ, այնպիսի մահացուցիչ համաճարակ մը տեղի ունեցաւ որ հազիւ տասնէն մէկ կին կ'ազատէր։

Տրլամօթ կը պատմէ թէ 1713 ին Ռուանի և Գանի մէջ գրեթէ բոլոր ծննդաբեր կիները կը մեռնէին։

1782 ին Տուլսէ, բժշկաց ուշադրութիւնը գրաւելով այդ ծննդաբերական ջերմին վրայ, կը պատմէ թէ 1774 էն ի վեր այդ ջերմէն հիւանդացողներն առանց բացառութեան կը մեռնէին ի Փարիզ։ Վերջապէս չատ մը գրութիւններ կը ցուցնեն թէ գրեթէ ամէն քաղաք ատեն ատեն իւր համաճարակն ունեցած է։ Ամենի ճիգ գործադիր մը ունենալու համար հոս կը զբենք վիճակագիրն Փարիզու Մայրութեան Հիւանդանոցին, ի մասին մահացութեան։

Տարի	Մահաբեր ծննդաբեր կանանց
1855	7 առ հարիւր
1856	12 ,,
1857	6 ,,
1858	7 ,,
1859	16 ,,
1860	18 ,,
1861	19 ,,
1862	15 ,,
1863	24 ,,
1864	34 ,,

Պ. Թառնիէ և Պ. Լբֆոյ ապացուցին թէ հիւանդանոցաց մէջ կոտորածը խիստ աւելի էր քան քաղաքին մէջ։ Ասկէ 15-20 տարի առաջ ադէտն և սարսափն այնչափ մեծ եղան ի Փարիզ, որ գրեթէ բոլոր ծննդաբերական հիւանդանոցները գոցուեցան ժամանակ մը։ Բայց գիտուններ և բժիշկներ չէին անտարբեր մնար այս ադէտից առաջ, ամէն տեղ հետազօտութիւնք կը շարունակէին սոյն հիւանդութեան պատճառը գտնելու և անոր առաջքն առնելու համար։

Նոյն միջոցին Պ. Բասթէօռի միքրօպական վարդապետութիւնը լոյս տեսաւ, որ այնչափ արդիւնաւոր եղաւ իւր արդասիքներով։ Այն ժամանակ հասկանալի եղաւ թէ հիւանդութեանց էն մեծ պատճառն միքրոպներն էին։ Բնականաբար զանոնք սպանելու, գտնել վռնտել մտածուեցաւ, և այս մասին Պ. Լիսթէր առաջինն եղաւ փրարուժութեան մէջ հականեխական միջոցներ գործածելու և իւր փորձերը դարերու ընթացքին մէջ նմանը չտեսնուած յաջողութեամբ պսակուեցան։

Վիրաւորեալներ սկսեցին ալ չմեռնիլ. ամէն տեսակ վիրաբուժական գործողութիւնք առանց վտանգի սկսան գործուիլ։

1882ին հականեխական միջոցներ սկսան մուտ գտնել ծննդաբերական հիւանդանոցաց մէջ եւս, և հրաչալից կերպով ազդեցին ծննդաբեր կանանց մահացութեան վրայ։

Մէկ երկու տարուան մէջ ծննդաբերական ջերմը բոլորովին անհետացաւ։ Փարիզի համալսարանի մանկաբարձական հիւանդանոցի մէջ իմ երկու տարուան պաշտօնավարութեանս միջոցին տեղի ունեցած 2600 ծննդաբերութեանց մէջ ոչ մէկ մայր ծննդաբերական ջերմէ մեռաւ, մինչ ասկէ 15 տարի առաջ 100ին մինչև 30 կը մեռնէին։ Ի՞նչ հրաչալի արդիւնք գիտութեան շնորհիւ։ Փասթէօռի, Լիսթէրի, Թառնիէի և նմանեաց անուններ անմոռաց պիտի մնան դարուց ի դարս։

Վերջապէս գիտենք այսօր թէ ծննդաբերական ջերմն ուրիշ բան չէ, այլ եթէ միքրոպային նեխութիւն մը։

Արդ ի՞նչ պէտք է ընենք։

Սոյն հիւանդութեան երեւան գալուն առաջն առնելու համար, պէտք է որ հեռացնենք, անհեռացնենք միքրոպը ծննդաբեր կնոջ քովէն։ Պէտք է որ ծննդաբերութեան ժամանակ հականեխական միջոցներ ի գործ դրուին կա՛մ բժշկաց եւ կամ դայեակներու կողմանէ, որոնց ամէն հրահանգ տուած է կայս. բժշկական վարժարանը։ Նաեւ մաքրութիւն զգեստից, մաքրութիւն մարմնոյ, մաքրութիւն ձեռքերու թէ ծննդաբեր կնոջ և թէ ամէն անոնց որք անոր կը մօտենան։

Եթէ ծննդաբերական հիւանդութիւնն երեւան գայ, այն ժամանակ ալ կարելի է առաջքն առնել՝ բժշկաց, մանաւանդ մասնագէտ բժշկաց խնամոց շնորհիւ, բայց պէտք չէ ուշանալ, հիւանդութիւնը որչափ ուշ կամ գէշ զարմանուի, այնչափ վտանգաւոր կրնայ ըլլալ։

Երբ երկու տարի առաջ ծննդաբերական ջերմի համաճարակը կը տիրէր ի Պոլիս, մեր Վեհ. Սուլթանին՝ իւր կպատակաց վրայօք ունեցած գթառատ հոգածութեանց շնորհիւ, ամէն տեսակ պետական միջոցներ ի գործ դրուեցան, որով համաճարակը անհետացաւ։

Ցայսմիկ է թէ տակաւին ամէն տեղ հականեխական միջոցներ պէտք եղածին չափ ի գործ չեն դրուիր գիտական օրինօք։ Պէտք է ժողովրդեան ըստ կարելւոյն հասկցնել թէ իւր հիւանդութիւններէ ազատումը հականեխական միջոցներու մէջէն է։ Երբ սոյն միջոցներ պէտք եղածին պէս տարածուին, ամենեւին վախու տեղի չի մնար։

Ժ-Թրդ դարուն վերապահեալ էր կարենալ ըսել թէ ծննդաբերութիւնը հիւանդութիւն չէ, ծննդաբեր կանայք պէտք չէ հիւանդանան և ոչ ալ մեռնին։

23 փետրվար 1893

Գում-Գաբու

ՏՈՒԹ. Ա. ԴԱՐԱԴԱՇ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Հոգաբարձութիւնս շնորհակալութեամբ կը հրատարակէ Յունուար ամսոյ նուիրատուաց անունքը։

ԳԱՒՍԱՆԱԿԱՆ ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՔ

Բազարս մեծ նոր գիւղի բարեսէր ազգայիներէ հաւաքեալ նախաձեռնութեամբ և ջանիւք Արժ. Տ. Վաղինակ Ծ. վարդապետի և Պատ. Թաղական Խորհրդոյ. 245 օխա ձիթապտուղ, 85 օխա ցորեան (պուլկուր), 67 օխա խիւս (պուլամա), 58 օխա ձէթ, 20 օխա թանրիճ (թարխանա)։ Սեբաստիոյ բարեսէր ազգայիններէ հանգանակեալ նախաձեռնութեամբ Դեր. Տ. Պետրոս Արք-Եպիսկոպոսի և Ջանիւք Աւագերէց Արժ. Տ. Գաբրիել Մանուկեանի և Տ. Եղիշէ, Տ. Մարտիրոս և Տ. Մրբպէլ քահանայից՝ 674 ղրշ բուրդ գուլպայ գոյնզգոյն։ Սիվրիհիսարի բարեսէր ազգայիններէ հաւաքեալ նախաձեռնութեամբ Մհի. Յակոբ էֆ. Ստեփանեանի՝ ձեռամբ Մէյմարեան և Յակոբեան էֆէնտիներու. 100 զոյգ գուլպայներ, նաեւ Ս. Եկեղեցւոյ մէջ չրջագայած գանձանակի հասոյթ 594 ղրուշ։ Պրուսայի բարեսէր ազգայիններէ հաւաքեալ (133 անձանցմէ) նախաձեռնութեամբ Պատ. Թաղ. Խորհրդոյ, 416 հատ խալաս մեծ և փոքր, 5 հատ սուրնուզ, 5 կանգուն տոգումա, 1 պարկ լուբիա (46 օխա) և 965 ղրուշ։ Տրապիզոնի թեմերէն՝ Էլէվի գիւղի ազգայիններէ հաւաքեալ Ջանիւք Պատ. Թաղ. Խորհրդոյ, 6 պարկ լուբիա (462 օխա)։ Տարտանէլի բարեսէր ազգայիններէ հանգանակեալ նախաձեռնութեամբ և Ջանիւք Պատ. Թաղ. Խորհրդոյ, 275 օխա բակլա, 209 օխա պէօհրիւճէ, 137 օխա ցաւար (պուլկուր), 71 օխա սիսեռն, 30 օխա սրմրուք։

ՏԵՂԱԿԱՆ ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՔ

Բարեգութ Տեառք և Ազնուասիրտ Տիկնայք.

Հանգուցեալ Մանուկեան Մհի. Սարգիս էֆէնտիի ազնիւ որդիք՝ հացկերոյթի մը համար՝ ընծացիկ գրամ 1512, Սարգսեան մը՝ Ազգատախնամ Ընկերութիւն՝ իւր հաւաքած գումարին %10-416½, «Հայրենիք» լրագրի միջոցաւ հանգանակեալ՝ Ս. Մինդեան տօնի առթիւ 400, Տիկին Տիրուհի Կ. Սթամպուլեան՝ իւր հանգուցեալ ամուսնոյն հոգւոյն՝ Ս. Պատարագի համար 324, Ի Մեծ Կղզի բնակեալ գաւառացի ազգայինք 235½, Գասպար Դայսէրեան 216, Թադէոս Հանէսեան՝ ձեռամբ Յակոբ Ս.յ Ենանի 216, Վարդերէս Եկաւեան 108, Համբարձում Յակոբեան Կեսարացի 108, Բարսեղ Պահչէճեան 108, Կարապետ և Մանուկ Մելքոնեան 108, Խաչիկ Խօրասանճեան 108, Յակոբ Մալբերեան 108, Դէորգ Տիւմճեան Գարահիսարցի 108, Ստեփան Մկրտիչեան Սեբաստացի (Խանթարզ գիւղ) 108, Յարութիւն Սամանճեան՝ վասն իւր հանգուցեալ մօր հոգւոյն 100, Կարապետ Տ. Անդրէասեան 95, Եէնի-Գաբու Խաչիւղցի Յովհաննէսի սրճարանին մէջ հաւաքեալ գանձանակի հասոյթ 93¼, Փէշլիվանեան 60, Պէշիկթաշի նաւամատոյցի ջրհանկիր եղբարք գեկտեմբեր ամսոյ 40, Բարեսէր ոմն 40, Ի Մեծ Կղզի բնակեալ Յակոբ Մարտիկեան 23½, Կարապետ Միսիշեան 20, Մհի. Յակոբ Գարամանեան 20, Պէշիկթաշ բնակեալ բեռնակիր Մուրատ 20, Բարեսէր ոմն 20, Պոլսոյ Մաքսի Թահթապաշիք 20, Գաբրիել Սէթեան 20, Համբարձում Գալաղեան 20, Զաքար Պահչէգուլեան 20, Բարեսէր ոմն 20, Լեւոն Յովակիմեան 20, գումար, ընթացիկ դրամ 4835½։

ՅՈՒՂԱՐԿԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԱՌԹԻՒ

Տեառք Կ. և Յ. Զէյնէեան եղբարք իւրեանց հանգուցեալ քեռ՝ Տիրին Սրբուհի Մատթէոսեանի յուղարկաւորութեան առթիւ ծաղկեփունջի փոխան մէկուկէս օսմ. ոսկի նուիրած են։

Սոյն նպատակաւ նաեւ Մեծ. Յովհաննէս էֆ. Միքայէլեան՝ նուիրած է 40 ղրշ։

Փափաքելի է որ, սոյն գովելի օրինակին հետեւողներ գտնուին ապագային։

Հանգուցեալ Կէօչէեան Յակոբ էֆէնտիի ի Կիւնդանութեան իւրում յայտնած փափքին համեմատ, Ազնուաշուք Տիրին Էլիզա Յ. Կէօչէեան նուիրեց 50 հատ ընտիր վերմակ, Ե. Պէօրիկեան եղբարք՝ 2 քաղէվի բրինձ, Յովհաննէս Այալրմճեան 2 ոչխար (կտրուած), քարեսէր ոմն ձեռամբ Սարգիս աղայի՝ 3 ոչխար, Պարոն-Վարդեան եղբարք, Գարահիսարի՝ 5 պարկ լուբիա (427 օխա), Արմենակ Մանուկեան՝ 12 քաքէթ բամպակ, Սամուէլ Ղ. Պարտիզպանեան՝ 720 տեսր սիկարի բոլթ, Օնոնի Տէրունեանի կողմանէ՝ վասն իւր հանգուցեալ գստեր՝ Օրիորդ Մաննիկի հոգւոյն՝ 1 կով, Մարտիրոս Անդրէասեան Սեբաստացի՝ 20 զոյգ գուլպայ, Տպագրիչ Սէրվիչէն 5 օրինակ «պատի օրացոյցներ»։

Ի Դիմաց Հոգ. Ազգ. Հիւանդանոցի

Ատենադպիր — Վարչ. Ատենադպիր

Ա. ԽՈՐԱՍԱՆՃԵԱՆ — Բ. Յ. ԽՍՊԱՆՃՈՅԼՈՒԵԱՆ

ԺՊԻՏԸ

ՊԱՏԱՆԵԿԱՆ ՑԻՇԱՏԱԳՆԵՐԷՆ

Ո՛չ որ դէմս ելլէր, ճամբուն վրայ կամ հասարակաց վայր մը, կը խնդար բերանին տակէն։ Ժպտա մը որ խայթիչ էր աւելի քան զգիսիչ և որ կ'ընկերանար նայուածքի մը որ կը ճառագայթէ իր խրտիսեհեւումին մէջ։ Եւ ասկիպ ամէն տանն, անձնիւր հանդիպումի, միւսոյն ժպիտը հեգնող գոյներով, միւսոյն նայուածքը հրատաւ։

Ինքնիր մէջս պարտկուած՝ չատ խորհեցայ, չատ ճիգ թափեցի՝ կերպով մը բացատրելու, սահման մը տալու համար այս եզերայթին որ՝ իր տարօրինակութեամբը՝ սովորական բան մը սակայն դարձած էր ինծի։

* * *

Տանէրհիդոս լրացուցեր՝ տասն վեցիս մէջն էի ան ատեն։ Ծնողքս գիշերթիկ վարժարան մը դրած էին զիս ու երբ չաթը անգամ մը գառնայի իրենց գիրկը, ընտանեկան անոյշ մթնոլորտին մէջ տաք զգացումներով կը բոլորէին զիս, կարծես—բարոյապէս—բան մը աւելի տեսնել կ'ըղձային վրաս։

Զգիտեմ թէ ա՛ր ատիճան կերականացնէի իրենց ոսկի երազները իմ դպրոցական կեանքովս ու օրը օրին ըրած յառաջդիմութիւններովս, բայց չեմ վարանիր յայտարարելու թէ երբէք չեմ ունեցած այն գուրգուրանքի հետ շփոթուող ծայրայեղ խնամքը դասի գրքերուն համար, ինչ որ ունէի իմ սիրական վէպերուս ու մեծ մեծ հեղինակներու հոյակապ գործերուն զոյս կարդալու համար, գիշերները, քունէս փոխ կ'առնէի, երկար ժամեր, և ասիկա անխուսափելի մնամոլութիւն մը եղած էր ինծի։

* * *

Հիմակ ես ալ կ'սկսէի զգալ իմ մէջս գոյութիւնը քնարի մը որուն լարերը դեռ չէին թրթռացած և զոր անծանօթուհւոյս ժպիտը կուգար յախուռն կերպով թունդ հանել։ Գրելու մտադրութիւնը արդէն արթնցած էր ներսիդիս եւ սուղ ժամանակի մէջ տեսայ որ գրասեղանս կը հեծէ այլանդակ դէպին տակ ոտանաւորներու՝ որոնց մէն մէկն իմ մէջ չէի մուցած երգել անծանօթուհիս և իր ժպտին պէս պէս հրապոյրները։ Գիտնա՞յիք ինչ ներդաշնակ խաղեր գտած էի իմ այս նորօրինակ երգերս հիւսելու։

* * *

Մեր թափառիկ հանդիպումներուն՝ անծանօթուհիս կը շարունակէր կրկնել ինձ իր ծիծաղն ու ակնարկը, ինչպէս դաշնակի սկսնակ աշակերտ մը կը կրկնէ միշտ մինոյն վարժութիւնները դասատուին առջեւ. ալ իրեն պարտք մը դարձած էր կարծես ասիկա։

Բայց ես օրէ օր կ'սկսէի տեսակ մը անձկութեամբ համակուիլ որ յաճախ դայլայլի կը փոխուէր։

Ի՞նչ կը նշանակէր այդ ժպիտը՝ ա՛յդքան շնորհալի դիմագծերու մէջ սպրդած։ Արդեօք իր մէկ քմահաճոյքը միայն գոհացնելու համար կը խնդա՞ր վրաս այդ ադոր աղջիկը։

Արդեօք յիմա՞ր մըն էի ես որ վայրկենապէս տեսնել երգած էի այդ հեգնող հրապոյրները՝ անծանօթ դէմքի մը վրայ որ կը թուէ։

Արդեօ՞ք...։

Ու գիշերները քունս կը փախէր երբ անկողնոյս վրայ փռուած կը ջանայի ճշդել այս «արդեօքը», առանց սակայն կարենալ յանգ մը տալու իմ մտածումներու։

* * *

Օր մըն ալ մէկէն, երկոտոյով մը, իրմէ բացատրութիւն խնդրելու խոլ դիտումը ունեցայ։

Շատ մը բաներ—զորս հիմայ չեմ յիշեր—պիտի ըսէի իրեն այդ երկոտոյին մէջ։

Ասոր համար պէտք էր տեղեկանալ իր հասցէին։

Հարցուփորձի ելայ։

Ի՞նչ էր անունը։

Ի՞նչ էր մականունը։

Ունէր այս երկուքին սկզբնատառերը կապիով՝

—«Զ. Ս.», պատասխանեցին։

Ուրիշներ միայն անունը կրցան ըսել որ արդարեւ «Զ»ով կ'սկսէր։

Բայց հակառակ ամէն ճիգերուս՝ չկրնալով այս անհրաժեշտ կէտը ստուգել յուսահատեցայ ու դիտաւորութիւնս ետ ձգեցի։

* * *

Ասոր վրայ չատ ատեն անցաւ։ Ես ա՛ռաջինը չէի մնացեր։

Վէպերը զորս կը պաշտէի՝ տակաւ իմ ներքին կեանքիս վրայ ունեցան խոր ներգործութիւն մը որուն յարաձուն տեւողութեանը մէջ երգողի մելամաղձիկ գոյներ առած էի—ճակտիս վրայ քիչ մը դալուկ, սրտիս մէջ հատուածը հալումաշ ու վերթ մը հուր-խանդ բանաստեղծի տենդոտ գանկիս տակ։

Եւ ասոնց ամբողջութիւնը այնպիսի ուրոյն ու ինքնատիպ նկարագիր մը տուին ինծի որ շատերը անձուկ կ'զգային իմքմոյս—դասակիցներս ալ—ու գժգոհ կը հեռանային ինէ։

Բայց ինձմով կ'գբաղեցնեմ ընթերցողս ու կը մոռնամ անծանօթուհիս որ հիմայ «Զ. Ս.» խորհրդանշանովը նուիրագործուած էր կամ ասով յիշել զինքը իմ քմահաճոյքս դարձած էր։

Կը յիշէի՞ գեռ...։ Այ չէի հանդիպեր իրեն մեր գիւղին փողոցներուն մէջ և կարծեմ շատ քիչ անգամ միտքս կ'ելնար իր ժպտիը՝ որ անուշ ձեւի հանուկ մը կը մնար ինծի։

Անորոշ ժամանակէ մը ի վեր Մօտայի գեղեցիկ սարաւանդին վրայ, ամպանի գիշերները, շատ հեղ, կ'ելթայի ճակատս տալ անոյշ սիրային զգուանքներուն ու գիտելու ծովը՝ իր ամենէն սիրուն, ամենէն կապոյտ արեւներովը, որը՝ կեանքէ զրժգոհ յուսահատներու պէս՝ կուգային վ՛որ, անկարեկիր ու անվկանդ խարսիներուն վրայ իյնալ, հեշտային մրմունջներով փշրել քայքայել իրենց հոսանուտ էութիւնը։

* * *

Զեւաքերը բունքերուն վրայ՝ արմունկներովը յեցած էր հրուանդանին ծայրը ապրած՝ անցած շրջիկ մը կոնդին։ Անոր դիրքն ու կերպարանքը, անոր նուազկոտ նայուածքը որ կը զառնար կը մոլորէր հեռուները ծովն ու երկինք փոխադարձ անհուն համբոյրով կը միացնեն իրենց չրթները՝ հոգեկան անդիմադրելի զօրութիւն մը կ'արձարձէին յիս։ որ զիս կը մղէր դէպի խորհրդաւոր այդ էակը։

Վազելի անծանօթուհիս էր այս ադջիկը։ Ու յիշողութեան մէջ հինգ երկար տարիներու քնացած կամ մեռած յիշատակները՝ կ'արթննային կը վերածէին իրենց դամբարանին մէջ։

Որոշեցի քովը երթալ ու հին բարեկամի մը պէս ձեռքը սեղմել, բայց հազիւ երկու քայլ առած էի, մէկէն կանգ առի արձանացած։ Տէ՛ր Աստուած, որքան փոխուած էր անիկա։

* * *

Հիմայ հինգ տարիներ եղբը նորէն իրարու կը հանդիպէինք, բայց մեր այս հանդիպումը տխուր բան մը ունէր որ մը-տածել կուտար ինծի, լկնանք մը զոր երկոքս ալ զգացինք ու կուրծքերնուս տակ խեղդեցին

PHŒNIX FIRE OFFICE

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՍՈՒՑԹ ԱՆԳԼ. ՈՍԿԻ 1,000,000

"ՓԻՆԻՔՍ"

Հիմնեալ ի Լէնտրն յամի 1782

ՓԻՆԻՔՍ, հիմնեալ առաւելքան մի դար յառաջ, սոսկ հրդեհի ապահովագրութեան ընկերութիւն մ'է որոյ բաժնետէրերը Անգլիոյ ամենահարուստ և հանրածանօթ դրամատէրեր են՝ ունենալով անսահման պատասխանատուութիւն։

ՓԻՆԻՔՍ ընկերութեան աշխարհահռչակ առատաձեռնութեան մի գլխաւոր ապացոյցն է 18,000,000 Անգլ. ոսկւոյ գումարն զոր ցարդ վճարած է հրդեհի փոխուց համար։

34

ՓԻՆԻՔՍ ընկերութիւնն կ'ապահովագրէ ընդդէմ հրդեհի և կայծակի կալուածք, կարասիք և ապրանք յոյժ նպաստաւոր պայմանօք և միջնորդութեամբ ատրագրելոցս, որք ունիմք փաղօր իշխանութիւն կարգադրելու անմիջապէս մեր ապահովագրելոց կրած վնասներն։

Հ. ՍԱՒԱՆ և ԸՆԿ. ընդհ. գործակալք Կ. Պոլսոյ, Պուլկարիոյ և Սեւծովու ափերուց Ղալաթիա, Կամուրջի դէմ, Քօմիսիօն խանի անկիւնը։

HAMBURG MUNICH UNITED

ՀԱՄՊՈՒՐԳ ԵՒ ՄԻՒԻՆԻԽ

ՄԻԱՑԵԱԼ

ԱՌԱՋԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

Դրամագլուխ ֆռանք 8,000,000
Պահեստի դրամ ցվերջ յունիս 1890 » 6,165,860
Տարեկան հասոյթ » » » 14,135,925

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔս ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ կ'ապահովագրեն մթերատեղիներ բնակութիւններ և սոցա մէջ գտնուած վաճառքներ և կարասիներ խիստ չափաւոր սակագնօք։

Լիազօր ներկայացուցիչ Կ. Պոլսոյ

ԳԱՌՆԻԿ ԱՍՏՍԻԱԾԱՏՈՒՐ, Գոլիս, Պահչէ—Գապու, Ղանիաթիս խան, 12, 13, 14

369

ՖՈՒԱՆՔՖՕՐԹՈՒԱՑ

ԾՈՎԱՑԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Դրամագլուխ ֆռանք 6,250,000 Պահեստի դրամ ֆռանք 1,270,300

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ չոգենաւուց և առագաստանաւուց վրայ բեռցուած վաճառքներ, ինչպէս նաև թղթատարական և փոխադրական ընկերութեանց յանձնուած թանկագին նիւթեր և դրամ պարունակող ծրարներ խիստ նպաստաւոր պայմանօք և սակագնօք։ Ոչն նիւթերու վրայ մեծագոյն գումարներ կարենալ ապահովագրելու համար Ընկ. թիւնս ճանչցած է եւրոպական 13 լուրջ ապահովագրական հաստատութեանց հետ որոց դրամ լուին ու պահեստի դրամն է Ամբողջ 100,000,000 ֆռանք

Լիազօր ներկայացուցիչ համայն Թուրքիոյ

ՄԻԱՑԵԱԼ ՍԱՌ ԵԼՔԻՆԻՒ ԱՄՍՈՒՆ ԴՈՐԹՈՐԸ

(MRS. S. A. ALLEN'S WORLD'S HAIR RESTORER)

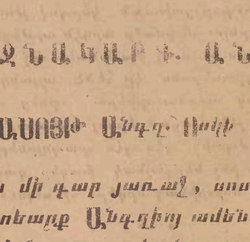

Հերմակ ընկած մազերուն գոյն, վիրիճ ու գեղ կուտայ։ Կը նորոգէ ոնոր կանդը, այտը և ականջը։ Դէպքու թեր շատ մը ունեցողի կ'ընէ։ Իր անուշ հոտը առատ է ու հեշտալի։

"Ամէն հիշելի բաներ։" Այդ փորձը ունեցան ամենը։ Ոնոյ ամենը ունեցան մազերը պոնոյ ամենը։ Ամենը ունեցան մազերը։ Ամենը ունեցան։ Ամենը ունեցան։ Ամենը ունեցան